

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 6

Subotica, veljača 1991.

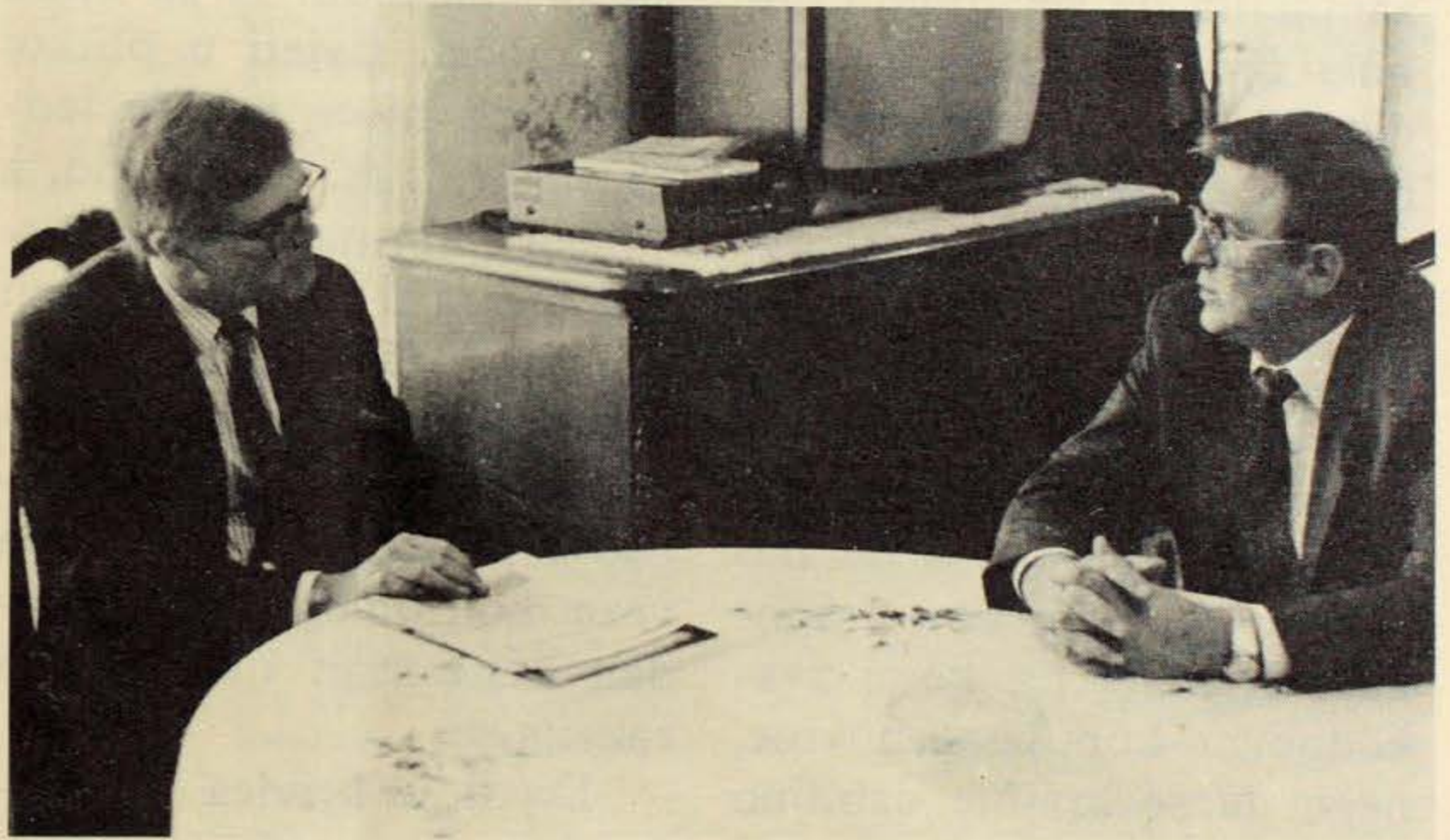
Cijena 10 dinara

AMBASADOR SAD

g. VOREN ZIMMERMANN, POSJETIO DSHV

Ambasador SAD u Jugoslaviji g. Voren Zimmermann sastao se prilikom svoje posjete Subotici 13. II 1991. i s delegacijom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) na čelu s g. Belom Tonković. Tijekom vrlo ugodnog jednosatnog razgovora g. Zimmermann je upoznat s pogledima i stavovima DSHV-a glede trenutne političke situacije u Jugoslaviji, Srbiji i Vojvodini, kao i s uvjetima u kojima žive Hrvati u Vojvodini.

Vojislav Sekelj

Ambasador SAD g. Voren Zimmermann u razgovoru sa predsjednikom DSHV g. Belom Tonkovićem

- Bunjevci u Baji
- Barjak na saslušanju
- Šifra „Đu“

Jedna od triju raznetih vrata

- Otvoreno pismo Subotičkim novinama
- Neargumentirani napadi SPS-a

**EKSPLOZIJA
U KATEDRALI**

Opširnije na str. 4

zkmv.org.rs

SVI NAŠI YU STOMACI

U jučerašnjim novinama mogli smo pročitati, sve ono što nitko razuman, ne želi da nam se dogodi sutra, i zato smo danas ponovo kupili novine, uključili radio, televiziju, a da pri tome nismo zamijetili, da već dugo i duboko živimo u prošlosti. Kada kažem u prošlosti, ne mislim na povijest, pogotovu ne na povijest kao učiteljicu života, već na prošlost koja nas određuje u sve posvemašnjoj ekonomskoj i moralnoj bijedi!

I ovdje ne treba da nas zabrine novinarstvo, i moguća inercija po kojoj svakodnevno kupujemo novine, nego da se krajnje ozbiljno zamislimo bar na tren, nad nama samima; nad našom strašću za neistinom, za plitkom senzacijom, pothranjivanom praznim iracionalizmom.

Prestali smo se čuditi, dvojiti, budnim nas, na žalost, održava jedino mržnja — mržanja koju tako uspješno proizvodi „poslušna garnitura“. Postali smo sužnji onog shvatanja mas medija, koji potire individuu.

Naše novinarstvo u većini slučajeva, više nije u stanju informirati, osobito ne pozitivno, da nas komentarom uvede u dubinu zbilje, kako bi i malom čovjeku

svakodnevnicu, otvarala kakvu takvu, ali ipak ljudsku perspektivu življenja i suživljenja. Dobrim dijelom novinarstvo se pretvorilo u običnu ili neobičnu, ali u svakom slučaju lošu i opasnu propagandu. A sa njom smo počeli živjeti u plitkoj i mutnoj rijeci, čija je jedna obala strah, druga stid, a između njih na samoj površini bjesni medijski rat, koji nije i nadamo se neće, počupati korijenje našeg zajedništva, ali je dobrano pokidao i uništio one kapilarne veze, koji omogućuju da jedan organizam diše, živi i razvija se.

Da li je krivica u novinarstvu, ili to naše juče, poput Godoa, neće da dođe, nego želi da u tom pasativnom obliku traje i ovlada našom budućnošću, te prekrije prave uzroke naših kriza i našeg međusobnog nepoznavanja? Polazeći od „činjenica“ koje nam neke novine svakodnevno podastiru, najjednostavnije i najlakše bi bilo optužiti njih same. Paradoksalno, ali to ne bi odgovaralo istini! Novinstvo je krivo samo utoliko što je na ovim YU prostorima prvo omogućilo demokratske procese, a da nije bilo u poziciji i moći, da izbori i zadrži slobodu za sebe. U demokrat-

skom procjepu između slobode „od“ i slobode „za“, stvoren je prazan prostor, u koji se vješto ubacila politika, ubacila se Jugoslavija od juče, koju smo dugo neozbiljno i neodgovorno shvatali, mada su nas drugi, dobronamjerno upozoravali, da Jugoslavija od '81. u sebi više ne nosi ono sutra, kojem je imanentna „konstruktivna utopija“, na kojoj se može dalje graditi. Razgrađivali smo je poput nestašne i radoznale djece igračku: dio po dio, tražeći što je u njoj, i kad smo došli do kraja, u bijesu otkrivamo da smo unutra mi sami, a opet svi zajedno! Razočarani samim sobom, ništa nam drugo nije preostalo nego da u svadi optužimo drugog. Ali i tu činimo neoprostivu grešku, glupiramo se i dalje, jer kada se još više posvađamo, zavadimo, i u tom drugom spoznaćemo ponovno da smo to mi.

I što nam onda u ovome trenutku preostaje? Ništa, sem da ponovno kupimo novine, uključimo radio, televiziju, i ako su nam glave i dalje usijane, pokušajmo, početi misliti stomakom. Vrijeme je, jer stomaci su nam daleko složniji, bliži, i po svojim zakonima življenja jednostavniji.

O LOKALNOJ SAMOUPRAVI, AUTONOMIJI, DEMOKRACIJI

Predstoji donošenje zakona o lokalnoj samoupravi. Subotica treba da kaže kako vidi mesto opštine u jednom novom sistemu koji treba izgraditi. S obzirom na način donošenja nekih zakona, recimo izbornog, imamo loše iskustvo sa sadašnjim. Na brzinu se donese nacrt, javna rasprava se obavi formalno, ako se uopšte obavi, i onda u vrlo kratkom vremenu nam se servira takav zakon kakav vlast želi, a ne takav kakav žele građani. Imali smo prilike ovih dana da čujemo kako vladajuća stranka gleda na budući zakon o lokalnoj upravi; predlaže se na primer, da se izvrši regionalna podela Vojvodine tako da se razbije „nacionalna homogenizacija“. Znači nisu bitni ekonomski, interesni razlozi, nego politički. Realno je očekivati da će vlast pokušati nametnuti zakone koji bi ostavili malo prostora opštinama i njihovim institucijama. To je jedini način da se situacija drži pod kontrolom. Pogotovo u opštinama gde je pobedila opozicija. Međutim, koncentracija poslova i sredstava na nivou Republike dovodi do centralizacije i unitarizacije, a to je onda i skup i neefikasan model koji istovremeno smanjuje uticaj građana na rešavanje pojedinih, pogotovo ključnih pitanja. Zbog toga se Subotica mora zalagati da se nametne poštovanje autonomije lokalnih teritorijalnih subjekata, odnosno da se spreči opresivna primena zakona.

Ako želimo graditi moderno demokratsko društvo onda moramo građanina staviti u centar političkog sistema — od opštine do federacije. Moramo se zalagati da do izražaja dođu lokalne raznovrsnosti i lokalne inicijative u političkom, ekonomskom i socijalnom smislu. Realnost je da i pored sprovedenih višestranačkih izbora u Republici, mi živimo u svojevrsnoj diktaturi vladajuće partije. Kao dokaz neka posluži ono što se događa u srpskom parlamentu, gde opozicija nema skoro nikakvih mogućnosti barem za konstruktivan dijalog. Isto tako moramo znati da diktatura ne može da podnese snagu samostalnog odlučivanja lokalnih zajednica i to zato jer lokalno samoodlučivanje izbacuje diktaturu iz koloseka. Da je to tako, dokaz je insistiranje

vladajuće partije za čvršćim povezivanjem Subotice sa centrom — Beogradom.

Upravljanje gradovima, selima, odnosno lokalnim zajednicama, građanima je najbliža funkcija, jer građani kroz lokalnu upravu mogu na najbolji način ostvariti demokratiju, i to zato jer im blizina vlasti omogućava realnu obaveštenost, efikasnu kontrolu, stvarni izbor ljudi i odluka.

Kod razmatranja lokalne uprave u zakonima, treba poći od demokratskih evropskih standarda u ovoj oblasti, gde posebno mesto zauzima „Evropska povelja o lokalnoj samoupravi“. I to zato jer ona daje osnovne principe pluralističke lokalne demokratije. Ali i zato jer ta povelja pravo građana da učestvuju u odlučivanju o javnim poslovima, uzdiže na nivo najvišeg demokratskog principa i konstatuje da se to pravo na najbolji način i najneposrednije realizuje upravo na lokalnom nivou.

Osnovni uslovi za lokalnu autonomiju su:

— Izbor lokalne skupštine i izvršnih organa, ali uz postupke koji garantuju biračima, neposredno i posredno, slobodan izbor između različitih alternativa. Izvršnim organima se mora priznati stvarna uloga u upravljanju administracijom, uz punu odgovornost za sopstvene odluke, ali bez nametanja zadataka skupštini, dok se skupštini mora priznati pravo da menja sastav izvršnih organa.

— Mogućnost opština i drugih lokalnih organa da odlučuju bez spoljne kontrole od strane viših organizacionih oblika ili uz ograničenu kontrolu, ali u skladu sa zakonskim rešenjima. Nikako ne bi trebalo dozvoliti da u pogledu nadležnosti opštine u poslovima lokalnog značaja zakon ima veća ovlašćenja od Statuta opštine. Znači, treba iznaći takva rešenja za odnose republike i lokalne zajednice, odnosno pokrajine i lokalne zajednice, da se omogući s jedne strane efikasno funkcionisanje celine a sačuva autonomija lokalnih zajednica.

— Rukovođene lokalnim organima i raspolaganje odgovarajućim finansijskim sredstvima potrebnim za rad tih organa. Moramo biti svesni toga da samo sa sigurnim izvorima

opština može biti žarište demokratije i mesto zadovoljavanja elementarnih ljudskih potreba.

Izvori finansiranja mogu biti:

— jedan deo sredstava opština mora da opterećuje državni budžet, prema određenim pravilima, čime bi se omogućilo da siromašnije opštine dobijaju nešto više ovakvih sredstava,

— drugi deo treba da proizlazi iz dažbina koje utvrđuju i naplaćuju same opštine,

— pored toga potrebno je ustanoviti modele dobijanja finansijskih pokrivača za velike, izuzetne radove, delom intervencijom iz državnog budžeta, a delom iz banaka — bilo da one deluju na tržištu, bilo da su ustanovljene zakonom, radi finansiranja opština.

— Učešće građana u različitim oblicima odlučivanja u skupštinama i izvršnim organima u toku njihovog mandata.

Treba se zalagati da se ne dozvoljava metropolizacija velikih gradova, jer taj princip je pogrešan i suprotan principima lokalne samouprave i demokratije uopšte. Preteranu koncentraciju funkcija u gradovima na određeni način treba rasteretiti pa će tek tada lokalna zajednica biti u pravom smislu reči zajednica.

Nikako ne treba zapostaviti dosadašnja iskustva mesnih zajednica i njihovu bliskost građanima, običnim ljudima. Preko njih građanin zadovoljava svoje najneposrednije potrebe, nasuprot birokratizovanim centrima društvene moći koji su zapostavljali tog takozvanog „malog čoveka“, a time i isključivali stvarni uticaj demokratskih odnosa u društvu. Zbog toga treba u izgrađivanju lokalne samouprave zadržati i iskoristiti sve što se u delatnosti mesnih zajednica pokazalo dobrim za neposredno dogovaranje ljudi o njihovim potrebama i interesima. To je naročito dolazilo do izražaja u seoskim sredinama, gde su građani kroz ove oblike lokalnog organizovanja znali da izraze, ali i da zajednički, bez birokratskih posrednika, neposrednim ulaganjem sredstava i rada, rešavaju pitanja koja unapređuju njihov svakodnevni život.

Marin Skenderović

SA SASTANKA PREDsjedNIKA MjesNIH ORGANIZACIJA I PODRUžNICA DSHV

Dne 16. veljače 1991. godine u Subotici su se okupili predsjednici svih mjesnih organizacija i podružnica DSHV. Ovo je prvi skup ove vrsti. Najviše govora je bilo o trenutnoj političkoj situaciji u Jugoslaviji, posebice u Vojvodini. Kao po dogovoru, predstavnici svih MO i Podružnica izučavali su gotovo o identičnim problemima u svojim sredinama, a to su: neistinite glasine o naoružavanju Hrvata, o postojanju spiskova nepoćudnih ljudi koje sačinjava DSHV i o navodnom hapšenju članova DSHV. Ove glasine osim poje-

dinaca, šire nažalost i sredstva javnog priopćivanja. Posebno su navedeni: „Politika ekspres“, „Dnevnik“, „TV novosti“ i „Sremske novine“. Također su iznesene primjedbe na račun milicije koja vrši pretrese kamiona i privodi ljude na saslušanje. Izneseno je i puno konkretnih primjera telefonskih prijetnji i prijetnji pismima.

Ovakvi nemili događaji počeli su još jesenas prigodom Osnivačke skupštine u Plavni (eksplozija u vratima samostana u Baču).

Na sastanku je odlučeno da će se kao odgovor na sve neistine

o posjedovanju oružja i spiskova reagirati i zahtjevima od legalnih organa vlasti u općinama, Pokrajini i Republici Srbiji za pristup k sredstvima javnih priopćavanja — novine, radio i televizija, jer nam je demant kroz sredstva javnih priopćavanja uistinu jedino oružje.

Na koncu je zaključeno da su sastanci ove vrste veoma konstruktivni i da ih je potrebno i ubuduće održavati. Sa sastanka su svi otišli ohrabreni i vjerujemo da su to ohrabrenje prenijeli u svoje sredine.

Eksplozija u katedrali

Subotica, 22. veljače

22. veljače ove godine u Subotici u bočna vrata katedrale postavljen je eksploziv koji je aktiviran oko 19 sati i 30 minuta. Eksplozija je bila veoma snažna, troja masivna vrata su potpuno uništena. Dijelovi vratiju odletjeli su čak 20 metara daleko. Na zidu katedrale bila je ispisana poruka: smrt Madžarima i nacrtan srpski grb sa četiri slova „C“. Srećom ozlijeđenih nije bilo jer u to vrijeme nije nikoga bilo u crkvi. Iako ovaj vandalski čin nije bio direktna poruka Hrvatima, svrstavamo ovo u istu kategoriju sa svim sličnim prijetnjama Hrvatima u

Vojvodini, jer su sve ove bezumne provokacije sastavni dio jednog istog scenarija. Potvrda za ovu tvrdnju može se naći u interview g. Nedeljka Šipovca kojega je prvi čovjek SPS u Pokrajini dao u „Dnevniku“ 13. veljače ove godine kada kaže **DA SE NE MOŽE ODNOSITI PREMA DSHV i DZVM SAMO KAO PREMA NEISTOMIŠLJENICIMA**. Zar ovakvi govori čelnika SPS-a ne potiču i ne doprinose direktno ovakovim ekscesima!? Zar to nije otvoren poziv da se prema članovima DSHV i DZVM primjene i nedemokratske metode!?

mr Julije Skenderović

DELEGACIJA DSHV NA PROSLAVI SVETOG VLAHA U DUBROVNIKU

Delegacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na čelu s predsjednikom g. Belom Tonkovićem pribivala je ovogodišnjoj proslavi — sv. Vlaha u Dubrovniku.

„Na njegovim kamenim kulama ne bdije snaga oružja, nego smisao i duh slobode“ - veli o ovome gradu veliki hrvatski književnik Jure Kaštelan.

3. veljače — blagdan sv. Vlaha već je stoljećima dan kada Dubrovčani slave svog zaštitnika. Ove godine, nakon mnogih desetljeća, proslava sv. Vlaha ponovo je poprimila svoj stoljetni oblik — slavlju su pored puka i crkvenih dostojanstvenika bili nazočni i visoki predstavnici vlasti u Hrvatskoj, na čelu sa predsjednikom Sabora gospodinom Žarkom Domljanom. Naša delegacija je tijekom boravka u Dubrovniku pribivala na svečanosti obnavljanja samostana sv. Nikole u Stonu i vodila mnoge razgovore s najvišim predstavnicima grada Dubrovnika i Vlade Republike Hrvatske. Predstavnici grada Dubrovnika upoznali su članove naše delegacije s aktualnim aktivnostima u Dubrovniku. Tako smo saznali i podatak da je Dubrovnik u potresu 1979. godine veoma oštećen, daleko više nego što je to u ono vrijeme objavljeno u javnosti. Sredstva koja je Dubrovnik u ono vrijeme dobio za obnovu

bila su gotovo simbolična (oko 150 puta manja od sredstava koja je dobila Crna Gora za uklanjanje posljedica potresa!) — rekao nam je sa suzama u očima predstavnik Zavoda za obnovu Dubrovnika. Pa ipak, Dubrovčani — svoji na svome — već su otklonili mnoge posljedice zemljotresa.

U razgovorima su utemeljeni suradnja na području kulture između Dubrovnika i Hrvata u Vojvodini kao i na gospodarskom planu između ovih dviju regija.

U procesiji, na sam blagdan, jedan par u bunjevačkoj nošnji privukao je pozornost prisutnih i pobrao mnogo aplauza. U ime DSHV procesijom su pronijeli umjetničku sliku naše umjetnice gospođe Cilike Milanković sa natpisom „Bunjevci — Hrvati, Subotica“ koju je g. Bela Tonković osobno predao Preuzvišenom g. Puljiću, biskupu Dubrovačkom.

Ovim posjetom Hrvati iz Vojvodine uzvratili su posjet delegacije Dubrovnika našoj „Dužinajci — 1990“. Vjerujemo da su ovo samo počeci plodne suradnje dvaju dijelova hrvatskog naroda, jednog na krajnjem sjeveru, drugoga na krajnjem jugu lijepe naše domovine.

mr Julije Skenderović

OSNIVAČKE SKUPŠTINE

U SONTI JE ODRŽANA OSNIVAČKA SKUPŠTINA PODRUŽNICE DSHV KOJA ĆE SE ZALAGATI ZA NACIONALNI IDENTITET I MIRAN ŽIVOT HRVATA U OVOM KRAJU

ŠTO TRAŽIMO ZA SEBE PRIZNAJEMO I DRUGIMA

U subotu 26. I 1991. god. uz prisustvo oko 250 građana Sonte održana je osnivačka skupština podružnice DSHV, na kojoj su o programu ovog Saveza govorili Bela Tonković predsjednik, Antun Skenderović potpredsjednik DSHV, mr Ivan Poljaković član predsjedništva DSHV i Ivan Kozbašić predsjednik Inicijativnog odbora u Sonti.

Kozbašić je izneo da su Šokci u ove krajeve došli prije 300 god. i da su u posljednja dva desetljeća stagnirali u svakom pogledu, osobito na kulturnom planu. A to znači Hrvati nisu ostvarili svoja prava da zaštite svoje nacionalno podrijetlo, počev od školskog sistema pa do čuvanja svojih običaja. Da bi ostvarili svoju samobitnost, nužno je uspostaviti kulturne i gospodarske veze sa Hrvatskom i da se obezbijedi bolja

dostupnost tiska iz Hrvatske, jer se u Sonti prodaje nedovoljan broj hrvatskih listova.

Na privrednom planu zalažemo se za privatnu svojinu i neograničenost u posjedu obradive zemlje. Veoma je važno da se nepravilno oduzeta zemlja vrati ranijim vlasnicima. Jednostavno rečeno, sve što tražimo za sebe priznajemo i drugima, rekao je Kozbašić.

Učestvujući u radu osnivačke skupštine podružnice u Sonti predsjednik DSHV Bela Tonković je, između ostalog rekao: „Jedan sistem se raspao u prah i pepeo, pa mora doći do zamjene sistema na miran i demokratski način. To treba zamijeniti voljom naroda, a volja naroda učituje se preko stranaka.“

Skupštini su prisustvali i predstavnici DSHV iz Subotice, Sombora, Bezda-

Mladi par u šokačkoj nošnji na Osnivačkoj skupštini DSHV u Sonti

na, Svetozara Miletića i Petrovaradina, koji su pozdravili učesnike skupštine i poželjeli im dobar rad.

Odbor podružnice DSHV Sonta

NISMO ZABORAVLJENI NAROD

Osnovana je mjesna organizacija DSHV u SURČINU. U nazočnosti tridesetak osoba govorio je potpredsjednik DSHV dr Milan Bičanić.

„Zadovoljan sam i sretan što mogu pozdraviti još jedan izdanak našega saveza, nismo vas zaboravili ni mi vas ni vi nas. Naša stranka je postala pokret. Po prvi put u povijesti Hrvata na ovim prostorima mi imamo jedinstven savez to znači i da je naša politička volja ista. Svima nam je podjednako oduzeto pa nam svima treba podjednako i vratiti ono što je oduzeto.

Mi smo jasno postavili naše političke ciljeve, mnogi su van već poznati stoga se ne bih htio ponavljati, ali napominjem da se naši interesi poklapaju na čitavom vojvodanskom prostoru i da ih nitko ne može bolje osjetiti niti zastupati nego mi Hrvati.

U Srijemu smo drugi narod po brojnosti, u Vojvodini treći, pa srazmjerno tome su i naša ulaganja u društvo i kojem živimo, a koliko primamo koliko smo zastupljeni u vlasti i drugim institucijama znate i sami. Trebamo afirmirati našu nacionalnu samobitnost, vrednovati

kulturna dobra našeg naroda i oplemenjivati sami sebe kroz ta kulturna dobra. Tako ćemo dovesti sami sebe na jednu višu razinu življenja i postojanja. Demokratski procesi postat će nam bliži, lakše ćemo ih razumjeti. Poredak u kojemu smo živjeli obogaljio je mnoge narode, mnoge ljude pa i pojedince. Pogledajte gdje smo mi, a gdje su drugi narodi. Nisu oni bolji od nas ali imali su takav poredak koji im je omogućio privatnu inicijativu, poduzetništvo, tržište. Imali si takve norme ponašanja u gospodarskom smislu gdje se čovjek uvijek i ponovno morao dokazivati u nikad odigranoj tržišnoj utakmici.

Uz rečeno, svaka demokracija mora poštivati ljudska prava i slobode jer po tome upravo i jeste demokracija.“

Ivan Bonus pučki pjesnik se u svojoj besjedi prisutnima obratio pitanjem u koju bi to stranku Hrvati trebali ući ako ne u DSHV, i nastavlja: „Mi ne znamo što će sutra biti, ali znamo da danas, sutra i prekosutra moramo voliti svoje, dakako i tuđe poštivati. Javna glasila nas prešućuju kao da nas nema a ima nas i moramo se čuti.“

Predsjednik MO DSHV Josip Žugaja primjećuje u svom govoru da mi nemamo pravih informacija, jer smo prisiljeni slušati i gledati samo jednu istinu i jedno viđenje. „Mi vidimo našu matičnu domovinu samo onda kad je kritiziraju i kad se pljuje po njenoj demokratskoj vlasti“ — rekao je Josip Žugaja.

Štoka Hugo je naglasio da moramo biti strpljivi jer demokracija je proces i da te promjene ne mogu teći brzo već postupno i dugotrajno, a ono što je najglavnije treba stvoriti pretpostavke da te promjene neometano teku.

Pero Marić iz Beške je naglasio nužnost međusobnog uvažavanja, kako između sebe tako i onih drugih koji sa nama zajedno žive. To je minimum ispod kojega ne možemo uspostavljati demokratske procese niti se osjetiti sposobnim za njihova provzdbu. Dakle priznavanje različitosti i njihovo uvažavanje kao trajno opredjeljenje na ovim mnogonacionalnim prostorima.

Osnivačka skupština je završena imenovanjem MO DSHV i biranjem za predsjednika gosp. Josipa Žugaja.

dr Milan Bičanić

INTERVIEW

BUNJEVCI U BAJI

Antun Mujić, rođen je 21. XII 1927. god. u Baji (Mađarska). Završio je Fakultet za financije i računovodstvo u Budimpešti. Zaposlen je u zemljoradničkoj zadruzi, kao glavni knjigovođa. Kulturni je poslanik bajskih Bunjevaca. Bio je isključen iz političkog zbivanja u zemlji, te proganjan u vrijeme kominforme. Sada je tajnik regionalne organizacije za Bačku, Saveza Hrvata u Mađarskoj, te predsjednik novoosnovane Bajsko-bunjevačke čitaonice u Baji.

Glas ravnice: Gospodine Mujiću, od kada datira Vaše političko angažiranje s obzirom na Vašu prošlost?

g. Mujić: Od kada su u Mađarskoj počele demokratske promjene, a to je 1988. god. Zapravo kada je to politički i bilo moguće.

Glas ravnice: Što znači političko organiziranje Bunjevaca u Baji?

g. Mujić: Prije svega Bunjevci u Mađarskoj su u veoma teškom položaju. Prošlom politikom sâm položaj manjina bio je unaprijed određen, a samim tim i današnji karakter moguće buduće djelatnosti, s obzirom da su nas i fizički (putem raseljavanja) i duhovno razbili, napose od vremena Rezolucije.

Glas ravnice: Što to znači recimo na kulturnom polju?

g. Mujić: Gašenjem naših škola, i to u takvoj mjeri, da danas u cijeloj Mađarskoj ne postoji nijedna hrvatska škola. Ukinute su kulturne institucije, koje su djelovale pod imenom, Čitaonica, Kasina, i koje su bila jedina mjesta, gdje su Hrvati Bunjevci nešto više na kulturnom planu mogli učiniti. Ta udruženja se sada ponovo osnivaju, ali nisu još u poziciji da razvijaju svoju djelatnost. U prvome redu zato, što zgrade koje su bile u njihovom

njihovom vlasništvu, još nisu vraćene. Ali se nadamo da ćemo ih uskoro dobiti nazad. U vrijeme totalitarizma, vlasti su odozgo upravljali sa svim, oni su narodnosti koristili poput lutaka u izlozima, kao statistička maska, kako bi vanjskom svijetu pokazali svoju demokratičnost. Tako da mi danas još u prodaji nemamo hrvatski tisak, časopise. Jedino „Narodne novine“ kao organ Demokratskog saveza južne Mađarske, koji je prije godinu dana počeo izlaziti kao nezavisan list, ali se u sadržaju vrlo teško i sporo mijenja.

Glas ravnice: Koliko danas u Baji živi Bunjevaca?

g. Mujić: Procjenjujem negdje oko deset tisuća. S tim, što

je i najbitnije i najžalosnije hrvatskim jezikom govori mnogo manji broj. Ali u duhu i osjećanjima oni se osjećaju kao Hrvati Bunjevci.

Glas ravnice: Da li i tamo postoje podjela na Hrvate Bunjevce i samo Bunjevce?

g. Mujić: Tako zaoštrena podjela kao kod vas u Baji ne postoji. Jer bez jezika, pada i koheziona sila nacionalnog bića. Svi se oni osjećaju Bunjevcima, ali nacionalno se opredjeljuju kao pripadnici hrvatskog naroda, i to ničim ne dovode u pitanje.

Glas ravnice: Pitanje jezika?

g. Mujić: To pitanje podijelio bih na dva dijela. Na učenje jezika u školama, a rekao sam da nema hrvatskih škola. Književni jezik djeca tjedno imaju samo 2—3 sata, i to na tzv. srpskohrvatskom jeziku, a što je kod nas u praksi u stvari srpski jezik. Ili u srednjim školama, određeni predmeti se također izučavaju na srpskohrvatskom jeziku. Drugi dio pitanja, dotiče se mogućnosti uporabe jezika u javnom životu, a u tom pogledu, ne znam što da kažem, stanje je izuzetno loše, nepovoljno.

Glas ravnice: Nedavno ste obnovili „Čitaonicu“ koja je njena svrha bar u početku djelovanja?

g. Mujić: Čitaonica je za sada jedina naša kulturna institucija, i svakako je bilo nužno ponovo je osnovati. U njoj rad moramo početi iz početka, želimo da preko nje uvedemo jezik i govor Bunjevaca u svakodnevnu uporabu. I to ne samo putem tečajeva, nego i video kasetama, književnih večeri, teatra i drugim kulturno umjetničkim sadržajima i da na taj način povećamo interes za naš lip bunjevački divan.

Glas ravnice: Koliki je fond „Čitaonice“?

g. Mujić: Književni fond stare „Čitaonice“ je nestao, sada skupljamo i obnavljamo sve iz početka, od nule. I u tome dobivamo značajnu podršku od matične zemlje Hrvatske, mislim ovdje na Ministarstvo iseljeničtva, Maticu Hrvatsku, i ne u posljednjem redu na Suboticu, naročito putem KUD-a „Bunjevačko kolo“, „Osvit“,

„Rukovet“ i drugih institucija, koji su nam voljne pomoći.

Glas ravnice: Kada očekujete nove prostorijske?

g. Mujić: Prostorijske su nam osnovni uvjet za realizaciju bilo kojeg sadržaja rada. U toku su razgovori sa novim gradonačelnikom Baje, i ima izgleda da se problem, bar privremeno, brzo riješi.

Jer u prostorijama imamo namjeru osnovati razne kulturno-umjetničke grupe. Bunjevački zbor, tamburaški orkestar, knjižnicu, istraživačku sekciju. Tako smo 16. i 17. lipnja prošle godine organizirali u Baji simpozij, pod nazivom „Bunjevci danas“. Voljeli bismo da to budu tradicionalni susreti.

Glas ravnice: Suradnja sa Suboticom. Da li ste zadovoljni njome?

g. Mujić: Veoma smo zadovoljni, i za sada osjećamo da je to jedina konkretna pomoć koju smo dobili. I znamo da to ne može biti ulica jednog smjera, voljeli bismo da je još više sadržajno obogatimo.

Glas ravnice: Bili ste gost „Velikog prela“ u Subotici. Vaše impresije?

g. Mujić: Sakupiti u jednu riječ sve dojmove teško je, no mislim da ako kažem da nemam riječi, da ću time najbolje iskazati moju oduševljenost. Sve je bilo na izuzetno visokoj i kulturnoj i umjetničkoj razini. Trebalo je tu večer doživjeti. Ta Bunjevci su i ovdje pokazali da imaju šta pokazati cilom svitu.

Glas ravnice: Gospodine Mujiću hvala na razgovoru, i želimo da što prije dobijete prostorijske čitaonice, kako bi se ovi razgovori u njima nastavili.

g. Mujić: Hvala i vama, i na srdačnom i toplom gostoprimstvu, koje sam uživao u toku mog posjeta ovoj lipoj varoši, centru naše bunjevine.

Razgovori o „Velikom prelu“, nastavili su se u kolima na putu za Sombor, gdje smo zajedno bili gosti Bunjevačko-Šokačkog „Velikog prela“.

Za „Glas Ravnice“ interview vodio: *Vojislav Sekelj*

g. Antun Mujić

OTVORENO PISMO SUBOTIČKIM NOVINAMA

Povodom ovog Otvorenog pisma jest tekst „Spiskovi i šaputanja“, glavnog i odgovornog urednika „Subotičkih novina“ Božidara Đurana, tiskan 11. siječnja 1991. godine u njegovoj stalnoj rublici „Reč urednika“. To je povod, a uzrok je uređivačka politika novina koja se već duži vremenski period vodi na liniji daljih podjela i svađa u gradu, te sve izrazitijeg omalovažavanja Hrvata-Bunjevaca.

Smatram da u jednoj zemlji, ili gradu, ima onoliko demokracije, slobode i zajedništva u suživljenju, koliko se to može vidjeti kroz tisak. A „Spiskovi i šaputanja“ je uvredljivo nizak tekst i egzemplarno ukazuje kako se njegove specifičnosti ne poznaju, ne osjećaju i ne poštuju, stoga zaslužuje javnu kritiku, tim prije što daje i presjek kompletne uređivačke politike.

Gospodine Đuran, i sami znate tekstovi koji se nalaze na tako istaknutim mjestima i koje potpisuje glavni i odgovorni urednik trebali bi imati posebnu težinu, već i samom činjenicom odbira teme, kako bi ukazali na ono što je bitno. Nažalost, Vaš tekst, nema nikakvu informativnu vrijednost, niti činjeničnu utemeljenost, već se bavi trivijalnostima, i da se kroz kontekst ne spominju ti nesretni Bunjevci; veći katolici od Pape, Lenjina, Oktobarske revolucije, političkog podzemlja, mangupa, olovnih vremena i sl. — bio bi praktički prazan. I zato se postavlja pitanje, koja je njegova funkcija, namjena i upotrebna vrijednost, konačno, čemu tolika Vaša zabrinutost za sudbinu grada, uvijek kada su u pitanju Hrvati-Bunjevci? Da li Vi odista vjerujete da su oni tolika latentna opasnost po demokraciju, ili naprosto niste odoljeli da se njima ne poigrate, na razini rekla-kazala, ili ste se naprosto lično htjeli legitimirati? Po svemu sudeći ostatak će tajna.

Tekst počinjete ovako: „**O tome svi pričaju, ali niko ništa ne zna. Za to su svi čuli, ali niko nije video**“. Pa nastavljate, poučeni vlastitim iskustvom: „**Pa kako to već biva u takvim situacijama, spisak № 1 obavezno ide u pratnji spiska № 2 na kojem se, naravno, nalaze imena onih ljudi koji treba da smene one sa spiska №. 1**“. Iz takvih polaz-

nih premisa, moguće su samo, prizemne proizvoljnosti, moguće Vam one i odgovaraju, ali kroz njih se prepoznaje Vaš odnos prema gradu. Zar ste već zaboravili, kako ste i sami bili čedo tih i takvih glasina što su kružile gradom, te da ste tek lice sa spiska № 2, koji je smenilo ličnost sa liste № 1. Dabome, tom prilikom ste šutjeli, tada Vaša demokratska svijest i savjest nisu progovorile, tada niste bili zabrinuti za sudbinu grada. Da Vas podsjetim, došli ste u Suboticu prije par godina, kao mlad novinar u lokalni Radio. Za kratko vrijeme, nekim imaginarnim (da ne kažem poslušnim) zaslugama, poznatim onim „institucijama“ koji ne samo da su pravile spiskove nego su bile i u prilici i u moći da ih sprovedu u djelo našli ste se na spisku № 2. Dobili lijep kadrovski stan, i postali glavni i odgovorni urednik jedinog tjednika na srpskohrvatskom jeziku u gradu, mada Vas kolektiv sukladno sa svojim shvaćanjem demokracije nije htio, a Vi ste po Vašem poimanju demokracije i tom prilikom šutjeli. Da li je važno ovdje istaći, kako je spiskove, opet sa svojim načinom poimanja demokracije „štančovao“ čovjek koji je ubrzo potom nastavio kao „glavni urednik“ za spiskove № 1 i № 2, to raditi širom Vojvodine. Toliko o spiskovima, pa u svom tekstu nastavljate, šaputanjem, i pobjedu opozicije na izborima doživljavate tek na razini: „**Ovaj čaršijski dramolet ima i svoju veseliju stranu. Naime, rezultati drugog izbornog kruga nisu još ni verifikovani od nadležnih organa, a dežurni gradski šaptači... već su krenuli u svoj pohod obaveštavanja građanstva šta treba i šta će se desiti kao prvi rezultati demokratije**“... Možda, pobjedu Reformske koalicije u Subotici, i njene demokratske opcije, iz vašeg kuta gledanja služi tek za uveseljavanje naivnih, ali nota bene, svaka lekcija iz demokracije udaljena je od gluposti često tek jedan korak, a u Vašem slučaju evidentno je da je ta razdaljina nešto manja. Konkretno doprinos demokraciji, povodom izvora — zabilježen je trajno i u Vašim novinama, jer da biste „pravno“ izvrdali izbornu šutnju, i pri tom bili u mogućnosti da slikom i rije-

ču, predstavite samo kandidate SPS, antidatiran je dan izlaska novina, mada se toga dana one nisu pojavile na tržištu. A u tom kontekstu, u svom tekstu, pozivate se i na Lenjina, a uzgred nas i podučavate, da je on vođa Oktobarske revolucije pa kažete: „**ako nam iko dođe glave, biće to mangupi iz naših redova**“. Pa konstatirate: „**I nije se prevario**“. Da li se Lenjin prevario ili nije, stvar je šire rasprave (ako to nekoga uopće još interesira), ali je notorna činjenica, da se i sam dobro služio mangupskim metodama, recimo, kada su u pitanju banke, i nije se baš držao institucija, kada je pravio svoju revoluciju. A kako to u Vašim novinama izgleda, nalazimo u istom broju gdje i pišete o šaputanju. Metodom Vama svojstvene selektivne uređivačke politike, a povodom narušavanja monetarnog sistema zemlje, valjda radi boljeg i objektivnijeg informiranja u rubrici „Stavovi“ prenosite i suprotstavljate tekstove iz „Borbe“ i „Politike ekspres“, a bez vlastitog komentara. To je Vaša slika.

I poslije takvog uvoda, prelazite na prave razloge Vaše zabrinutosti, a povod je navodno nekakvo pismo, grupe ljudi upućemo „Radio Subotici“ nezadovoljnih njihovim načinom informiranja o pravima i položaju Bunjevaca, zbog čega traže smjenu i otpuštanje s posla rukovodstva i nekih novinara. Vaša lekcija iz demokracije se nastavlja, a obrana „Radio Subotice“ ne samo da je u ovom trenutku depasirana nego je Vama poslužila da se Bunjevci ponovo prikažu u negativnim i ponižavajućim referencama. A da bi pri tom valjda pokazali i svoju širinu, pišete, kako nije sporan miting koji ta grupa ljudi najavljuje, nije sporno ni pravo na pisanje ni na polemiku ali: „**Sporno je i nedopustivo ultimativno osporavati pravo na rad**“. Gospodine Đuran, moram reći, da Vi ne shvatate, (pitanje je da li i možete shvatiti) važnost novinarske profesije, i novinarstva kao ugaonog kamena svake demokracije i temelj moralnog zdravlja i duhovne ravnoteže jednog društva. Nije mi poznat sadržaj pisma (a o kojem Vi pišete uvodnik, bolji običaji bi nalagali da ga objavite) grupe ljudi, upućenog „Radio Suboti-

ci“ ali koliko sam uspio shvatiti oni nisu tražili zabranu prava na rad, kako im Vi to imputirate, nego stvaranje uvjeta za pošteno i demokratsko informiranje svih ljudi, a koje se dijelom financira i iz njihovi novaca. Profesija novinara, kod nas, usljed nepostojanja demokratski razvijenog javnog mnjenja, dala je svoj moralni i duhovni obol nezavidnom stanju kakvog imamo u Jugoslaviji. Uprkos toga Vi gotovo panično uzvikujete: „**ovaj metod i ovo pismo... uvodi u život ovog grada nešto što je nedopustivo, nešto što je ispod svih zdravorazumskih merila javnog delovanja**“. Sic! Ima li granica licemjerstvo? Što je tu nedopustivo? Formiranje javnog mnjenja koji se, eto, drznulo i da na taj način kritizira javno objavljene stvari, ili pak nešto drugo? Što vapaj o nedopustivosti niste, recimo pisali u povodu „antibirokratske“ ili točnije jogurt revolucije, ili institucionalnog rješavanja stvari u oblasti informiranja na Kosovu, a uspaničili ste se zbog grupe ljudi. Što se takvim tekstom niste javili kada se tražila i još se traži smjena nekih drugih urednika i novinara, a bilo je već i smjenjivanja i okupljanja, ne može se reći da ih nije bilo. Podsjećam Vas samo na „instituciju Mitević“. No, onda ste demokratski šutjeli, i još imate moralne kuraži da napišete kako su olovna vremena za nama. To kažete upravo Vi koji ste olovni odlivak baš tih vremena. Vi nam govorite o prevrtljivcima, o mangupima, o političkom podzemlju i pri čemu osjećate da ste u pravu kada pri kraju teksta egzaltirano uzvikujete: „**Ali, zaboga, za to postoje institucije, postoji normalni tok**“. Simptomatično je to vaše uporno pozivanje na institucije, i to nekako uvijek kada su u pitanju Bunjevci. I zato gospodine Đuran, tekst „Spiskovi i šaputanja“ doživio sam kao intelektualnu uvredu ovoga grada i omalovažavanje njegovog življa i stoga mogu napisati: Ispitajte svoju savjest prije nego što se latite pisanja ovakvih tekstova, mada znam da to od Vas i ne mogu tražiti, sudeći po onome što pišete i kakvu uređivačku politiku vodite, jer Vi morala i savjesti imate koliko je i očekivati od partijskog činovnika — znači nedovoljno za urednika kojem je odista stalo do demokracije, logike i principa na kojima se zasniva suživljenje u ovome gradu.

Da bi slika bila kompletna, ovom prilikom skrenut ću i pažnju na način kako „Subotičke novine“ pod Vašom

rukom, tretiraju problematiku Hrvata-Bunjevaca. I tamo se isključivo rukovodite načelom stroge selekcije tema i tekstova, kako bi ovaj živalj izvrgli poruzi. Podsjetit ću Vas, kako ste se nekorektno poslužili emisijom TV Zagreb o Bunjevcima, da na stranica-ma Vaših novina ospete neprimjerenu paljbu po njima. Polemiku ste prekinuli bez komentara, kada je to Vama odgovaralo. Zatim prenosite dio intervjua iz „Večernjeg lista“, ponovo kako Vama odgovara, a zatim u narednom broju dva reagiranja, uzgred ispod svake kritike. Jedan tekst je od osobe koja pod tim imenom ne postoji u Subotici, drugi tekst je ostao nepotpisan, a ime navodno čuva redakcija. U narednom broju, dozvoljavate odgovor, napadnute osobe, ali da bi Vaša bila posljednja, tiskate pismo izvjesnog Alba M. Kuntića koji po Vama očigledno treba da slovi kao neprikosnoveni autoritet za specijalna pitanja Bunjevaca, pa takav naslov njegov tekst i nosi „Istorija uči istini“. Jadan se čovjek, kako bi dokazao, svojom isključivo pekmez metodologijom, upljuvao, da Bunjevci nisu Hrvati, i u svom zahuktalom mazanju da bi bio ubedljiviji, poseže i za imenima, između ostalih: nobelovcem Ivom Andrićem, piscem Mešom Selimovićem, no A. G. Matoša oprezno zaobilazi. Što taj gospodin želi na primjerima I. Andrića i M. Selimovića a povodom nacionalnog identiteta Bunjevaca, dokazati, ili pokazati, po svemu sudeći, nije jasno ni njemu ni Vama ni čitaocima „Subotičkih novina“. I Vi polemiku ponovo prekidate, a da bi ispoljili svoju benevolentnost prema tom pitanju, ovoga puta to činite uz jadan redakcijski komentar, koji je tek tužni, ali tim ubedljiviji dokaz Vaše potpune neupućenosti u ovo pitanje, ali i nedostatak osjećaja za elementarno kulturno uvažavanje drugoga, kada pišete: „**Subotičke novine među čitaocima su otvorile prepisku o poreklu i pripadnosti bačkih Bunjevaca... ali smatramo da je ova tema iscrpla mogućnosti ove rubrike, te da o njoj svoju reč treba da daju nadležne institucije i tela**“. Ponovo institucije i tijela i to nakon toga što ste izvrijedali Bunjevce po tko zna koji put, u „Vašim novinama“. Konačno Vi izravno dovodite u sumnju da su Bunjevci dio hrvatskog naropda, čime ste grubo izvrijedali sve one koji tako osjećaju i misle. To je Vaše poimanje demokracije, znanosti i novinarstva. Vi Bunjevce tretirate poput američkih In-

dijanaca, koji se nalaze u rezervatu, pa bi o njihovoj nacionalnoj pripadnosti, eto, završnu i konačnu riječ morale dati neke vrlo, ali vrlo nadležne institucije i tijela. Gospodine Đuran, da li ste Vi svjesni što ste time uradili i postigli? Koje su to nadležne institucije koje će konačno reći što smo, i što Bunjevci trebaju osjećati i misle o svojoj nacionalnoj pripadnosti. Koja je to nacija u svijetu nastala u institucijama, o kojim i kakvim Vi to institucijama i retortama snujete. Postoje neki povijesni fakti valjda, koji nedvojbeno govore da su Bunjevci Hrvati. Drugo je pitanje, kako će se pojedinac iz tog etnikuma nacionalno opredijeliti, konačno to je njegovo neprikosnoveno ljudskog pravo, i nikakve institucije ni tijela tu ne pomažu, to bi gospodine Đuran morali a ne trebali znati. No, koliko je to toga Vama stalo pokazali ste i na primjeru, kada je Stranka Jugoslavena u jeku predizborne kampanje tiskala reprint „Bunjevačkih novina“ iz 1940. godine. Neviden politički pamflet uperen protiv nacionalnog osjećanja i bića Bunjevaca, pamflet, koji bi u nekom imaginarnom muzeju beščašća imao visoki rejting, i u svim civiliziranim sredinama predstavlja kulturnu sramotu. Vaše novine to jednostavno ne registriraju, mada ste imali ponuđeni tekst, potpisana punim imenom i prezimenom, a ne nekim izmišljenim, no on je završio i Vašoj fijoci.

Gospodine Đuran, sramna je to uređivačka politika koju vodite, ali ja ipak ne tražim Vašu ostavku, mada u demokratskim sredinama, gdje postoji izgrađeno i formirano javno mnjenje, na tome mjestu ne biste mogli ostate, ne u novinama koje financira i dotira narod. A pogotovu ne biste mogli ostate, ako smatrate, a Vaše vječito pozivanje na institucije, na to upućuje, da smatrate, kako novine treba da pišu i rade za institucije.

Da završim u stilu i tonu Vaše zabrinutosti za ovaj grad. Da li ćete i koliko ostate glavni i odgovorni urednik „Subotičkih novina“ nije moja stvar da o tome odlučujem, mada sam svoje rekao, ali bez obzira na sve, krajnje je vrijeme da redakcija uzme i pomnije analizira svoje novine, i da se prestane sa niskom i prljavom upotrebom Bunjevaca, u neke političke svrhe, jer to može imati trajne posljedice, po ovaj grad, a nadam se da to nije u interesu Srbije, ni Jugoslavije.

Vojislav Sekelj

Zabilježeno na „Velikom prelu“

KAD DIVANE HERCEGOVCI I BUNJEVCI

Na bunjevačkom „Velikom prelu '91.“ u Subotici bila je delegacija MO DSHV iz Beške. Bili smo i zadivili se dičnim Bunjevcima, što umidu i znadu. Koje pisme, igre i osićaj, koja organizacija i lipota mladosti. Koje divojke i koje prelo. Odavna nismo čuli našu ikavicu, obilježje naše Ercegovine, čuli smo je

ovdi, u Subotici, našoj Subotici.

Uz put smo podivani sa našim ljudima koji vode DSHV, sa gospodinom Belom Tonkovićem smo se uslikali. Ovim putem mi iz Beške se zahvaljujemo organizatorima „Velikog prela“ na divnom doživljaju. Živili!

B. Čavar

Prelja

NEARGUMENTIRANI NAPADI SPS-a

Subotica, 13. veljače

Pobjeda Reformske koalicije Subotice na Republičkim izborima u gradu se i dalje različito tumači i komentira. Preovladavaju uglavnom negativne ocjene u sredstvima lokalnog javnog priopćavanja. Najdalje u procjenjivanju novonastale političke situacije, otišlo se na posljednjoj sjednici Općinskog odbora SPS-a, prilikom gostovanja Petra Škundrića i Nedeljka Šipovca, gdje je čak i zapriječeno, da će se i Zakonom o teritorijalnoj organizaciji i lokalnoj samoupravi Republike Srbije „razbiti“ nacionalna homogenizacija u ovim krajevima, jer je ona krunski razlog neuspjeha SPS-a na izborima. Rečeno je ovo sinoć na konferenciji za tisak Reformske koalicije Subotice. Također je ukazano da je situacija oko razoružavanja paravojnih organizacija u zemlji, poslužila SPS-u u Subotici, kao i redakciji Radio Subotice na SH jeziku, za neprimjeran, prizeman i ničim argumentiran napad na Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) i Demokratsku zajednicu vojvođanskih Mađara (DZVM) a Savez reformskih snaga Jugoslavije za Suboticu (SRSJ/Subotica) predstavlja se tek samo kao celofan

ambalaža za uvijanje i ublažavanje nacionalističkih ciljeva pomenute dvije stranke. Koaliciji se često od strane vladajuće partije, spočitava da je antisrpski orijentirana, a sve u cilju i u namjeri razbijanja koalicije. Na konferenciji je istaknuto, da Reformska koalicija, ni po svom programu, ni po načinu djelovanja nije antisrpska, što se ne slaže sa nekim ljudima i idejama, ne daje još nikome pravo da joj „lijepi“ takve epitete. Reformska koalicija i dalje nastavlja zajedno, sa još čvršćim oblikom izborne suradnje.

I inicijativa za formiranje tzv. vlade u sjeni izaziva različite, uglavnom političanske ocjene. Ide se u tome toliko daleko, da se uspoređuje sa paravojnim organizacijama, koje se javljaju samo u vrijeme okupacije. Smisao formiranja, uvjetno rečeno, ove vlade u sjeni, jeste da se kroz oblik političkog organiziranja i djelovanja uspostavi kontrola i konstruktivna kritika lokalnih organa uprave — kao oblik jednog kulturnijeg političkog dijaloga. Razlog za formiranje ovoga tijela nalazi se u još uvijek jednopartijskom postojanju organa lokalne uprave, a Reformska

koalicija ne želi biti samo pasivni promatrač i neodgovorni kritizer sadašnje situacije u Subotici. Odlučeno je da se sastav ove vlade javno ne objelodani, rečeno je na sinoćnoj konferenciji za tisak Reformske koalicije Subotice.

Vojislav Sekelj

Lenjin: »Osjećam se izgubljenim u oceanu krvi«

»Prevario sam se.« To je priznanje s usta umirućeg oca boljševičke revolucije, njegovu prijatelju iz djetinjstva, mađarskom svećeniku. »Trebalo je bez sumnje osloboditi velika mnoštva potlačenih, ali naša je metoda prouzročila druga tlačenja i grozna krvoprolića... Tebi su poznate moje samrtne tjeskobe, da se osjećam duboko izgubljenim u oceanu krvi nebrojenih žrtava. No prekasno je vraćati se. Da bi se mogla spasiti naša Rusija, trebalo je deset sv. Franja Asiških. Da, zaista, deset sv. Franja Asiških i tada bismo zaista spasili Rusiju.«

(Kanadski katolički dvotjednik »L'informateur catholique« od 16. do 29. prosinca 1990. pišući o posljednjim Lenjinovim životnim trenucima.)

SUBOTICA,
8. 02. 1991.

MILICIJA TRENIRA STROGOČU

Pod vodstvom Vladimira Tadeja ekipa HTV-a je 7. veljače snimila razgovor sa nekoliko obitelji iz Đurdina koji se bave poljodjelstvom, umjetnošću i tehničkim inovacijama. Također, ekipa je razgovarala i sa aktivnim članovima Saveza seljaka i DSHV.

Za vrijeme boravka u jednom salašu stigla su tri milicionara tvrdeći da je stigla prijava od grupe građana da ovdje netko snima, pa su došli provjeriti tko snima, što, i da li ima dozvolu. Kad su se svi prisutni predstavili, napustili su salaš. Nakon završenog snimanja, ekipi je bio onemogućen izlazak iz

salaša, jer su milicijska kola prepričala put.

U Kninu oružane terorističke grupe zatvaraju puteve a ovdje to radi milicija. Zaustavila ih je po zimi 20 minuta dok nije došao komandir, koji je ponovno inzistirao na dozvoli i provjeri dokumenata.

Ekipa ničim nije povrijedila javni red, osim ako se smatra samo prisustvo nepoželjnim za državne organe.

Za taj incident seljacima i ekipi HTV-a nitko se nije ispričao.

Mr Julije Skenderović

ŠIFRA ZA DIOBU

Kako bi omogućili Bunjevcima da se ne izjasne kao Hrvati, SPS izmišlja novu šifru za novu naciju

Zahtjev subotičkog SPS tiskan u „Subotičkim novinama“ od 15. 11. 1991. god. da se u popisnu listu stanovništva uvede „šifra 028 rezervisana za one koji se izjašnjavaju kao Bunjevci“ i želja lokalnog lidera socijalista Ane Prčić, da se građani koji se osjećaju Bunjevcima ne utope u rubriku „ostali“, sama po sebi ne bi izazivala pažnju. Ali, način preloma novina, gdje se ispod zahtjeva, skoro u zajedničkoj okvirnici, objavljuje i neka vrsta oglasa za osnivanje „Bunjevačko-šokačke stranke“ sa pozivom zainteresiranih; da se jave na kontakt telefon u nedjelju, 17. veljače od 8 do 11 sati, otvara razne mogućnosti isčitavanja. Naime, ovakva grafo-semantička veza, između sadržaja zahtjeva subotičkog SPS-a i poziva za formiranje nove stranke, upućuje na moguću buduću tijesnu vezu i brigu SPS-a za sudbinu Bunjevaca i Šokaca, a koji u svome proglasu najavljuju da je to stranka jugoslavenski orijentirana sa ciljem da sačuvaju, svoje ime, jezik i kulturu.

Postavlja se pitanje, od koga su to Bunjevci i Šokci ovdje i tako odjednom ugroženi, da im prijete opasnost i od zatiranja imena, kada je isti taj SPS, neprestano tvrdio da Bunjevci ovdje ničim i ni od koga nisu ugroženi. Nesporno je pravo svake grupe građana da za sebe traže posebnu šifru u popisu, da li za to ispunjavaju i potrebne uvjete treba utvrditi Savezna komisija. Također nije sporno ni osnivanje stranke, ali čudi i zbunjuje da Bunjevci i Šokci svoju zaštitu traže u „okviru“ SPS, koji im je do svoje transformacije u nove socijaliste zabranjivao, između ostalog i 300 obljetnicu doseljavanja.

BARJAK NA SASLUŠANJU

Za vrijeme karnevalskih svečanosti u Kukujevcima (Srijem) patrola milicije naoružana automatskim puškama naočigled zaprepasanih građana uhitila je čovjeka koji je sobom ponio hrvatski barjak i sprovela ga u stanicu milicije u Šid.

U ovom lijepom srijemskom selu u kojem živi više od 95% Hrvata, desio se incident za kojega mnogi seljani sa ogorčenjem kažu da je bez presedana. Nitko se ne sjeća da se nešto slično dogodilo, stariji se ne sjećaju čak niti za vrijeme Kraljevine da organi vlasti hapse ljude koji nose vlastiti nacionalni barjak koji je ponos i dika svakoga Hrvata.

Od davnina u Kukujevcima se svake godine proslavljaju karnevalske svečanosti kroz osam dana do početka korizme. Toga dana selom je išla karnevalska svatovska povorka. Veseli svatovi već su malo odmakli kad je Pavle Kraljević primjetio da na čelu svatovske kolone nema hrvatskog barjaka, a običaj je takav da bez barjaka nema pravih svatova. Pavle je brzo pohitao u kuću, uzeo hrvatski barjak i požurio za svatovima kako bi sve bilo u skladu sa tradicijom i običajima.

U međuvremenu sasvim slučajno je naišla patrola milicije naoružana automatskim puškama zaustavila barjaktara, uzela barjak pod izlikom kršenja javnog reda i mira. Nemila scena trajala je više od pola sata jer je zvana druga patrola milicije. Spomenuta je bila na nekom drugom zadatku a zaplijena barjaka desila se samo usput.

Za to vrijeme građani su negodovali i protestirali, ali bez ikakvih drugih

ispada. Poslije svega Pavle Kraljević je priveden u stanicu milicije gdje je zadržan više od dva sata, zatim je pušten kući, a hrvatski barjak zaplijenjen sa obrazloženjem da prvo polje na hrvatskom povijesnom grbu ne počinje bijelim poljem, a ono ima određeno značenje. Takav barjak sa šahovnicom iritira i on ga ne smije nositi. U tom smislu je načinjen i zapisnik i sve će to biti predano sucu za prekršaje. Kraljević izjavljuje da je bio korektno saslušan i da nije fizički maltretiran.

U povodu ovog događaja brzo je reagirao mjesni odbor DSHV zakazavši sjednicu odmah sutradan na kojoj su donešeni slijedeći zaključci:

— da se o čitavom događaju izvijeste nadležni državni organi

— SUP-u je upućen zahtjev za povrat barjaka

— da se slučaj objavi u javnim glasilima

— SO Šid upućen je prosvjed zbog vrijeđanja nacionalnih osjećanja i naših nacionalnih simbola.

Prihvaćeno je mišljenje da se milicija ne može stavljati iznad zakona pravne države i sama presuđivati što mi Hrvati možemo nositi a što ne, jer zato je nadležan samo sud.

Smatramo da je patrola milicije prekoračila svoja službena ovlaštenja i svojim postupkom izazvala negodovanje građana, te se s pravom pitamo tko je ovdje kršio javni red i mir. Dogodilo se što se dogodilo; neprijatno za sve, a najbolje bi bilo da je tradicija ostala tradicija i nitko ne bi bio oštećen.

dr Milan Bižanić

Vojislav Sekelj

BUNJEVAČKO PRELO — NE SAMO KONCERT

U subotu, 9. veljače 1991. godine u sajamsko-sportskoj hali održano je „Veliko prelo '91“. U organizaciji KUD-a „Bunjevačko kolo“. Uspoređujući prošlogodišnje i ovogodišnje „Prelo“ mogu reći da je u svakom slučaju ove godine program bio puno bogatiji, možda čak i pribogat što se tiče interpretatora narodne muzike, tako da sam — kao i ostali gosti — skoro cilo „Prelo“ prisidio što mi se, moram priznati, nije baš svidilo. Ovo je, dakako, moje mišljenje sa kojim se drugi ne moraju složiti. To je meni u potpunosti razumljivo jer, „koliko ljudi toliko čudi“ svima se nemož ugoditi. Možda će se nekom ova moja primjedba činiti suvišnom, ali ja ću svoju kritiku u vezi sa igranjem na „Prelu“ pokušati obrazložiti.

Mislim da su gosti ove godine imali malo prilike da zaigraju. Isto tako čudno je da na bunjevačkom prelu kada se svirala muzika za igru nije odsvirano tušta bunjevački igara. Mnogi će kazati nije se imalo vremena. Naravno da se nije imalo vremena jer u toku cile večeri dvared se sviralo za igru i cigurno da se nije moglo sve izvesti, no trebalo je u programu obezbiditi više vremena za igru. Ove godine to nije bio slučaj, tako da gosti nisu imali prilike zaigrati „srdim se dušo“, „mazurku“, „cigančicu“, „gajdaško“...

Ako očemo da nam igre ne izumru jer osim jezika, nošnji, običaja, pisme i igre su naše blago koje treba čuvati, a kako ih čuvati kad ni na našem prelu ne sviraju bunjevačke igre. Pošto je prelo jedared godišnje, to je jedna od ritkih prilika da se čuju naše igre i što je važnije da ih sami gosti mogu zaigrati, a ne samo da ih čuju i vide u nastupima pojedinih kulturnih društava. Čak ni mnoga društva ne igraju sve igre. Jer, na primer, u više navrata na prelu KUD „Bunjevačko kolo“ i „Matija Gubec“ u svojim nastupima nisu odigrali „gajdaško kolo“. Možda ima igara koje već mnoga društva ne igraju, ali bi o tome svakako više mogli kazati stariji ljudi.

I vidite kako počinje: ne igra se ova igra, ne igra se ona, i polagano se onda to gubi.

Nemam ništa protiv toga što se na „Prelu“ sviro „čačak“, „vranjanka“, „csárdás“, to je i u redu, ali uz ove igre trebalo je obavezno svirati i pomenute bunjevačke igre. Jer, Bunjevci znajte ako sami nećemo čuvati naše, niko to umesto nas neće činiti. Čudno je da na „Prelu“ nisu svirali, za igranje majstori tambure Stipan Jaramazović i Lazo Malagurski. Tambura je jedan od simbola ovog kraja i ovog naroda. Uvijek se sjetim prošle godine i dužijance na Đurđinu kad je uveče u kolu Stipan Jaramazović odsvirao na prvi lipo polagano „Gajdaško kolo“ — onako za dušu. To je za mene bilo štogod veličanstveno jer ritko danas možete čuti to kolo. Uvijek se kaže da su Bunjevci veliki i dobri igrači, ali ove godine se baš nisu mogli naigrati.

Ovom svojom kritikom nisam tko omalovažavati rad i trud članova Organizacionog odbora koji su se svakako trudili i želili da program bude bogat i lipo i da gosti budu zadovoljni. U svakom slučaju posli bitke

lako je biti general no ja sam samo tko dobronamirno ukazati na jedan propust na „Prelu“.

S druge strane za svaku je pofalu što je ove godine bio izbor „najlipče prelje“, a samim tim bilo je i više gostiviu narodnoj nošnji. Divna je i „Preljaska pisma“ koju je napisao Ivan Pančić. Lipo je bilo viditi i čuti

Hrvate iz Santova kad su zapivali naše pisme.

U ova teška financijska vremena nije bilo lako napraviti „Veliko prelo“. U svakom slučaju podržavam nastojanje ljudi iz „Bunjevačkog kola“ koji pokušavaju „Veliko prelo“ obnoviti i tu tradiciju nastaviti.

Ivan Ivković Ivandekić

Beleška nakon osnivačke skupštine DSHV u Beški

OPTUŽBE I DEZINFORMACIJE PROTIV DEMOKRACIJE

Pod naslovom „HDZ plaši Srem“ u beogradskim „TV Novostima“ od 8. veljače 1991. objavljen je tekst koji počinje sa „priča se i čuje se“ o tobožnjem naoružavanju Hrvata u Beški i Slankamenu i „sijanju straha“.

„HDZ PLAŠI SREM“. „Srbi u sremskim selima, nedaleko od Beograda žive u samrtnom strahu jer su Hrvati naoružani. U Beški i Slankamenu podijeljeno oružje. Javno se pevaju ustaške pesme, Hrvati u Beški osvojili vlast i spremaju zaveru. Podsećaju se na slavnu ustašku prošlost a gosti iz Australije ih podstrekivaju da tako i nastave. Strah siju...“

Tekst je uzbudio duhove u ova dva mjesta zbog banalnih laži u njemu. Reagirali su organi u općini Indija i mjesnim zajednicama ali ništa. Ovo nije prvi put, poslije osnivačke skupštine DSHV u Beški, da selom i okolinom kruže dezinformacije i prepričavanja o „zavjeri HDZ-a.“

Odmah nakon skupštine DSHV reagirali su uvijek budni članovi Socijalističke Partije Srbije sa svojom pričom o rušenju međunacionalnih odnosa i nacionalizmu, a na pomenutoj skupštini nisu bili, „već su čuli“. Odmah je formiran i „Inicijativni odbor grupe građana“ u kojem naravno nisu svi bili članovi SPS-a, ali su vodili „grupu građana“. Na zajedničkom sastanku predstavnika SPO-a, SPS-a, DSHV-a i Mjesne zajednice Beška, naravno i „grupe građana“ pokušao je napad na novoosnovani Mjesni odbor DSHV Beška sa izmišljenim optužbama. Uzalud je bilo što je predstavnik SPO-a i razumni pojedinci pokušali smiriti stanje, drugovi branitelji socijalizma su bili neumoljivi u svojoj svetoj dužnosti. Tražili su „miting protesta“, naravno protiv DSHV, dok je grupa građana tražila „miting prijateljstva“. Treba spomenuti da je u toj grupi bilo i Hrvata koji kažu da su samo Jugoslaveni. Na kraju je razum rekao da nema nikakvih mitinga jer se mitingom do sada ništa nije riješilo.

Na skupštini Mjesne zajednice Beška održane povodom napisa u listu „TV

Novosti“, Petar Marić, predsjednik DSHV je rekao da već jednom prestanu napadati našu stranku zbog pogrešno protumačenih izjava gostiju, od kojih se DSHV ogradio. Pozvao je predstavnike mjesta da se okrenu životnim problemima i radu jer i DSHV želi napredak Beške. Što se tiče novinarko Zorice Kordić ona će zbog svog teksta vjerojatno na sud, jer će tužbu podići Mjesna zajednica Beška, MO DSHV ako uopće sud u ovoj „pravnoj i demokratskoj državi“ može tako što osuditi.

Pred kamerama i mikrofonom TV Novi Sad predsjednik DSHV gospodin Bela Tonković u emisiji poslije famoznog filma o naoružavanju HDZ-a u Hrvatskoj, iskoristivši priliku izjavio je da su mu iz Beške javili da se tamo telefonskim prijetnjama uznemiravaju Hrvati. Da su samo prijetnje, lako bi Beščani, ali poslije ponoćnih telefonskih poziva dolaze i razne dezinformacije koje siju strah među neobaviještene. Priča se o oružju u svakoj kući, spiskovima za „pokolj Srba“, hapšenjima aktivista DSHV i sličnim dezinformacijama. Što se tiče članova predsjedništva DSHV u Beški zaključeno je da je najbolja obrana od laži dostojanstveno i razumno poštivanje uz suradnju sa svima u mjestu. Treba preživjeti ovo vrijeme medijskog rata protivu naše stranke. Pogotovu što su prvi aktivisti DSHV mladi ljudi, čvrsti da izdrže do kraja.

U Beški se život odvija i dalje kao do sada. Ljudi se susreću, mladi druže kao što su se družili do sada. Kome smeta takav zajednički život, tko ga u ime svojih „viših ideala“ ruši napadajući jednu stranku i njene članove, ne zna se još sigurno ali znaće se jednog dana valjda. Ovim se zahvaljujemo „Radio-Indiji“ na suradnji kao i svim razumnim ljudima druge nacionalnosti na razumijevanju za naš rad. Valjda će jednog dana oni koji nas napadaju shvatiti da su bili oružje onih koji drže svoju istinu i misle da je jedina, jer oni vladaju, na čast im...

Boris Čavar

Piše: Dr Ivan Dulić
(nastavak iz prethodnog broja)

PROBLEM NACIONALNE SVIJESTI KOD HRVATA U VOJVODINI

Osnovna značajka ideologije „bratstva i jedinstva“, osobito u Vojvodini, bila je težnja da se nacija dehistorizira, da joj se odrekne svojstvo historijske kategorije. Nacionalno biće tako je gubilo svoj unutarnji duhovni i psihološki sklop i ostalo samo kao formalni izraz, mnogima nerazumljiv i nepotreban. Otuda mnogim Hrvatima, osobito Bunjevcima, nije jasno zašto su Hrvati i što to znači. U zamjenu za historično poimanje nacionalne pripadnosti komunizam je ponudio nacionalno opredjeljivanje po vlastitom nahodjenju, što je formalno prikazivano kao viši stupanj nacionalnih sloboda, a radilo se zapravo o potpuno obespredmećenim nacionalnim nazivima, lišenim svakog određenja i smisla. Europsko poimanje nacije i nacionalnog jest historično, a ne voluntarističko, kako su to bezuspješno pokušali provesti u djelo komunisti. U zapadnoj Europi su danas nacije kao historijske kategorije doživjele takav stupanj zrelosti da vide svoju sigurnu budućnost u zajedničkoj europskoj kući. To je dovelo do novih duhovnih gibanja koja su zapljusnula cijelu Europu.

Kod nas, Hrvata u Vojvodini, problem očuvanja nacionalnog bića je višestruko otežan. Naime, višestoljetna odvojenost od matične nacionalne jezgre i politikantski planovi iz Budimpešte i Beograda u prošlosti i sadašnjosti oslabili su hrvatsko nacionalno biće u Vojvodini. Nadalje, boljševizam je kod Hrvata Bunjevaca proizveo anacionalnog Bunjevca, nesposobnog za bilo kakovu nacionalnu identifikaciju, čitav sloj ljudi bez vlastita subjektiviteta, koji u duhovnom pogledu, na žalost, predstavljaju osakaćenu strukturu. Politikantske kalkulacije nastojale su izvorni i jedini vjerodostojni hrvatski subjektivitet Bunjevaca zamijeniti „jugoslavenskim“, ili „bunjevačkim“, pa čak i „srpskim“, što je daleko od povijesne istine. Naime, jugoslavenstvo postoji samo kao

državna pripadnost, a ne kao nacionalna, osim za one koji zbog različita nacionalnog podrijetla žele tako izražavati svoju nacionalnu pripadnost. Besmisleno je, međutim, da etnički čist Srijemac hrvatske nacionalnosti, Šokac ili Bunjevac sebe nacionalno određuje kao Jugoslavena. S druge strane, besmisleno je izmišljanje nekog bunjevačkog nacionalnog identiteta, jer za to ne postoji povijesni temelj. Povijesna znanost odavno je definirala narod na osnovu elemenata nacionalnog određivanja koja sam naveo, a sve ostale regionalne nacionalne osobitosti mogu biti odrednice samo subnacionalnih zajednica u okviru jednog naroda.

Kada je riječ o „Srbima katolicima“ kao izmišljenom entitetu, čime obiluje današnji beogradski tisak, potrebno je imati na umu da će se ova krivotvorina vjerojatno još većom žestinom nametati Hrvatima u Vojvodini zbog povijesnog propadanja dosad funkcionirajućih instrumenata odnarođivanja.

Provodeći neviđenu hajku protiv hrvatskog naroda, beogradski tisak krajnje nekritički i povijesnim neistinama optužuju hrvatski narod za genocidnost i fašistoidnost. Ovo se vrlo nepovoljno odražava na ispoljavanje hrvatskog nacionalnog identiteta u Vojvodini. Hrvatstvo je ovdje već odavna proskribirano, što sigurno predstavlja važan čimbenik asimilacije. Najbolji pokazatelj stava sadašnje vladajuće strukture u Srbiji prema Hrvatima u Vojvodini jest da se unatoč tome što su Hrvati ovdje po brojnosti treća etnička grupacija, kod nabrajanja narodnosti u zvaničnim istupima hrvatsko ime nikad ne spominje, a imenuju se mnogo malobrojnije nacionalne zajednice. Preko lansirane sintagme „Srbi katolici“ ideolozi velikosrpstva pokušavaju selektivno nijekati hrvatski nacionalni identitet, tj. samo ona njegova određenja koja su tijekom povijesti najmanje sazrela u hrvatskom narodu, a ostala se nastoje podvesti pod identitet srpstva. Tako je, na

primjer, državnost kao izvor nacionalne svijesti ovdje potpuno izbrisana, ali je zato umjetno prenaplašen katolicizam koji se povijesno dokazao kao veoma žilav i vitalan. Ikavski govor kao važno jezičko i nacionalno obilježje ovdje se prešućuje. Ovi ideolozi su svjesni da je najlakše započeti eroziju hrvatskog nacionalnog bića preko onih određenja koja su se zbog povijesnih prilika najslabije razvila. Stoga, . . . , mi Hrvati u Vojvodini, . . . , moramo biti svjesni da smo Hrvati između ostalog i zato što imamo našu matičnu nacionalnu državu Hrvatsku.

Problem jezika u sklopu nacionalnog pitanja također je veoma akutan na ovim našim prostorima. „Srpskohrvatski jezik“ također je ideološka, a ne povijesna kategorija. U našem nastojanju da očistimo naše narodno biće svih ideoloških natruha moramo redefinirati ulogu jezika i dati mu njegovo nacionalno ime „hrvatski književni jezik“, jer jezik nije samo lingvistička cjelina, nego i element nacionalnog određenja. Stoga lingvistička sličnost sa srpskim jezikom nije dovoljan argument za postojanje „srpskohrvatskog jezika“. Treba priznati razlike razlikama, a sličnosti sličnostima u onoj mjeri u kojoj one to jesu, kao i pravo da svatko jezik naziva sojnim nacionalnim imenom. Neizbježan problem s kojim se moramo što prije suočiti jest uvođenje hrvatskog književnog jezika u škole na područjima gdje žive Hrvati.

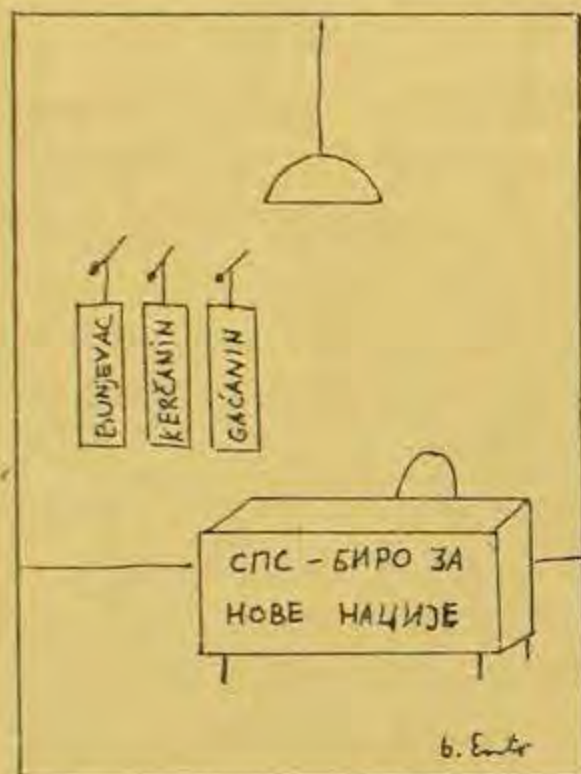
Cijeli sustav osobnog i društvenog življenja koji je dosad bio postavljen na ideološkim temeljima sada se nalazi u jednom vacuumu i potrebno ga je postaviti na nacionalnu osnovu jer je nacija jedina legitimna historijska kategorija koja ima pravo da uređuje i planira svoju budućnost i u tom pravcu usmjerava društvene promjene. Neku treću mogućnost, osim nacije i klasne avangarde, europska povijest ne poznaje.

Dr Ivan Dulić

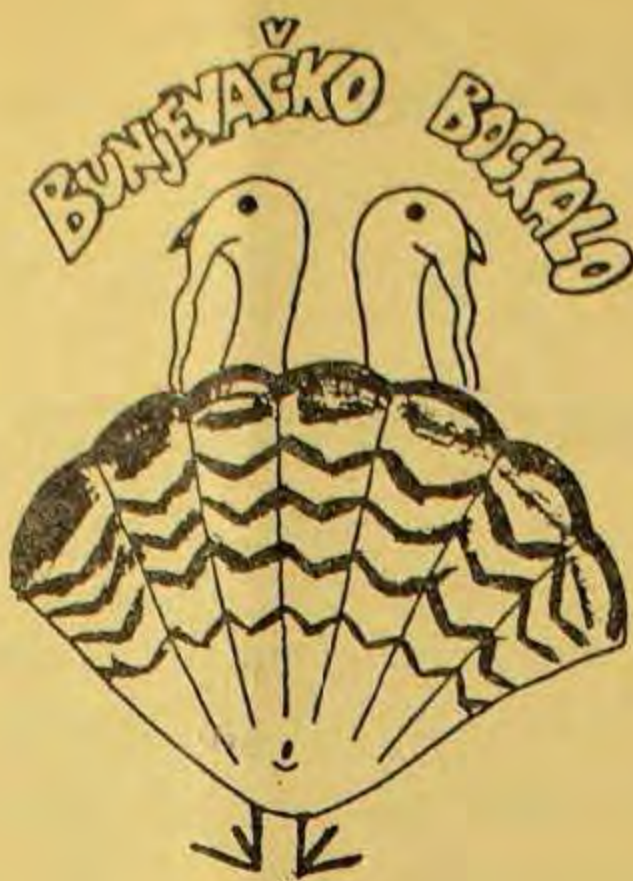
ŠIFRA „ĐU“

Eto čitam ja te „Đuranove novine“ (čitaj: Đu-novine), ta znate one što smo kadgod zvali „Varoške novine“, pa sve ne možem virovat. Da od naši Varoški novina kogod napravi svoj privatni list, pa to je sramota. Ako već oće privatne novine nek uložiti svoj kapital, a ne naš novac i naš trud. A da apsurd bude još veći, dodilili su mu i stan, kako ne bi ne daj Bože, o svom trošku moro živit.

Tako u poslidnjem broju „Đu-novina“ čitam kako se Espeesovci zalažu za posebnu šifru 28 — za Bunjevce, kako bi im omogućili da se kod popisa stanovništva ne izjasne ko Hrvati. No srića u nesrići je što Espeesovci neće popisivat

u ciloj Jugoslaviji, jel zamislite da oni popisuju na primer i u Hrvat-skoj, e onda bi uveli barem još pet, šest šifara ko na primer za Šokce, pa Dalmatince, pa Zagorce, pa Slavonce, pa Ilirce... tako da bi Hrvati na kraju spali pod ostale, a možda i ne bi ni bilo. To bi bio prvi korak, a drugi bi bio da se tumači kako su sva ta plemena južnoslavenskog porikla ko i Srbi i da je jedina razlika između nji i Srba to što su ovi prvi katoličke vire. A ko ima malo pameti svatiće da su sve to u stvari Srbi samo su jedni pravoslavne, a drugi katoličke vire. A pošto svi Srbi bez obzira na viru tribaju živit u jednoj državi, onda znate kolika bi ta država tribala bit. Jedina zemlja za koju se još dosad pouzdano ne zna da u njoj ima Srba je Grenland, a što se tiče

Miseca divani se da je Neal Armstrong (Nikola Armstrongović) u stvari srpskog porikla, tako da tu neće biti veći nevolja.

No, nije dosta što Espeesovci oćedu uvest novu šifru za Bunjevce, nego još oće i da osnuju „Bunjevačku stranku jugoslovenski orijentisanu“, ko da DSHV nije bunjevačka stranka i ko da nije jugoslavenski orientirana. Samo ja mislim sotim „jugoslovenski orijentisanu“ cigurno su mislili srboslovenski nastrojenu, a tako nastrojene bunjevačke stranke stvarno nema. Znam, pitat ćete me kako znam da osnivači „Bunjevačko-Šokačke“ stranke nisu Bunjevci već Espeesovci. Evo kako znam. U „Đu-novinama“ piše: „Osnujmo Bunjevačko-Šokačku stranku u nedilju 17. februara...“ E da su to pravi Bunjevci onda bi znali da se na bunjevačkom ne kaže „februara“ nego veljače, a ostali miseci idu vako: sićanj (veljača), ožujak, travanj, svibanj, lipanj, srpanj, kolovoz, rujanj, listopad, studeni i prosinac. Naša starija čeljad je prvi put u životu čula za februar u škulama. Ko ne viruje nek pita malo starije, jel nek pogleda kadgodašnje dokumente. A i ne kaže se „orijentisati“, već orientirati na bunjevačkom. No sad ne kažem, možda to i jesu kaki bivši Bunjevci što su se poespeesovcili, al to je već štogod drugo, samo ne znam šta će njima onda nova stranka kad već imadu Espees. Znam i jednog Bunjevca koji se pokinezio. Pa Bože moj to je pravo svakog čovika da bude šta oće, al zato nije pravo da se zbog jednog „Pokinezera“ svi Bunjevci nasilu pokineze.

Apro po šifra 28, znam jednog Srbina, koji tvrdi da on nije Srbin

već Lala iz Banata, al eto čerez njega niko neće otvorit šifru „Lala“, možda zato da se ne bi pomišali s Holandanima jel kod nji ima puno lala. No, ja privatno nemam ništa protiv šifara za Bunjevce, Šokce, Dalmatince, Zagorce, Ilirce... samo što ja nisam za princip „dva aršina“, ako ćemo Hrvate dilit na plemenske zajednice onda triba isto tako i Srbe podilit na Lale, Gedže, Šumadince, Srbijance, Ličane, Krajišnike itd.

Baš me zanima u koje spada Đuran, vlasnik oni „Đu-novina“. Možda bi i za njega mogli otvorit posebnu šifru, na primer šifru „Đu“.

bać Ento

NISU BUVE, VEĆ STENICE

Sad niki dan došo mi komšija na divan pa će s vrata: „Faljnisi! Kako ste čeljadi? Smislio sam štogod pa sam došo da i vama puštim buvu.“

Ja se trgla i dipila ko ždrube.

„Dosta mi je tog puštanja buva, pa ma čije bile! Ode kod nas ništa drugo i ne rade! Jedared su to pripovitke o spisku od dvisto ljudi (i svi se uvatili baš za broj dvisto), drugi put tajno naoružavanje, treći put bomba koju su podmetnili doktor i popo! To i nisu buve! To su već stenice.“

Komšija me iznenadeno sluša. Sio, a ni kaput nije skinio. „E, moja komšince imate pravo. To su prave pravcijate gladne stenice, željne krvi. Stenica ima samo tamo di je sve prljavo i puno dubreta. A Bunjevci su poznati ko vridan i zdravo čist svit.“

„Borme, kod nas je poso na prvom mistu, a kad se radi u kući i oko nje, nema se di stenica nakotiti. A što se oružja tiče mi smo davno naoružani, pogotovo žene! Ne kaže se zabodavad da nam je jezik oružje. Iza jezika stoji valjda i štogod pameti. Ta dva zajedno sasvim su dobro naoružanje. Nikad ne zataji. Čak i onda kad te puknu po usti i ne dadu divanit, mož se snać. Istinita rič je ubojita i pogada ako ne oma, onda malo posli.“

Skinio komšija kaput i čeka kafu. U to došla i prija.

Razvezo se divan u tiho zimsko predvečerje, baš ko i kadgod. Kad našemo vrimena za susrete, spontane i srdačne, naše zajednice bivaju snažne i nikake puštene buve i stenice im ne mogu nauditi.

Vaša snaš Đula

FILM ZA STRAOTU

Kadgod kume onako mislim, da ti neću dosaditi s ovim mojim divanom. Pa se onda sitim da si uvijek strpljiv čovik bio i svakog saslušati znao. A ako ću pravo, ovdje kod nas na ovom nesritnom svitu i nema baš puno oni kojima bi mogo i smio kazati sve što me tišti. Da ti cilu godinu iz dana u dan pripovijdam ne bi ti oped sve reko. I vrijeme imam, zima je pa se ne radi bogzna šta. Malo drva nasičem, marvu naranim, u pušnici založim i tako prođe dan.

Al kako se smračiti, niki nemir me obuzme, pa ne znam šta bi. Eto, ni tu vražju televiziju ne mogu više gledati. Tako su me isprepadali ovi dana da me čisto stra ono crveno dugme pritisnuti. Sve se bojim, čim upalim, oma ću oped onaj strašni film viditi. Možda ćeš misliti da je to makar šta. Ko bi se još pametan filma strašio!

E, moj kume, nije to niki običan film bio, neg specijalni! Virovo ti meni il ne, kako kažu, 13 puta su ga pokazali na televizoru za 24 sata! I svit se ispričalo da ne mož gore bit'.

No, ne mogu ti tačno kazati o čem se sve u tom filmu radi, al kako je spiker rastumačio, nešto je zdravo strašno. Te kako su se tamo u toj i toj republici naoružali niki teroristi s oružjem iz stranski zemalja, te kako će oni potamaniti i žene i dicu i šta ti ja znam šta još. Ja nesritan zinio i otvorio četvere oči. Čekam da vidim kojeg od ti terorista, kakog bradatog s puščeti-

nom, ko što sam ih oduvijek zamišljao. Odgledao sam ja to kume do kraja, al da ni bilo onog spikera što je uz film sav uzbuditi govorio, sumljam da bi znao o čem se radi.

Uglavnom, posli cilu noć ni trenio nisam. Kako zadričam, taj glas me trgne i razbije mi san. I tako do ujutru. Ujutru, onako mamuran, odem u dućan po kruv, al čim sam na vrata, virovo il ne, oped čujem isto.

Provirim unutra, a nekoliko se ljudi iskupilo i gledaju pristravljeni u televizor. Ja brže-bolje napolje. Sad više nemam mira. Mora da je što god krupno, študiram u sebi, kad tolko prikazivaju. Kud ću oped neg kod pajte da čujem o čem se radi. Kad, molim te lipo, čim sam u ganak unišo, oped onaj glas, sve uši para. Bome, vidim i pajta gleda tu straotu. Onda mi je prikupilo. Okrenem se pa kući, kolko su me noge nosile, ni javio mi se nisam. Samo da ono ne slušam! Študiram usput, najbolje da se na tavan zavučem dok ta ujdurma ne prođe. Tolko sam se nasikiro.

I još me na sve to komšija Iva drugi dan pita:

— Jel Stipo, jesi gledao sinoć ono?

— A šta to komšija? — pitam, kobajagi da ne znam o čem se radi.

— Pa, onaj film o teroristima! — oped će on.

— Mani me Ivo s milim Bogom, šta se ja u to razumim

— odbrusim mu i zalupim vrata pa zaključam.

Tri dana ni po kruv išo nisam, nit sam kog viđo. Odem četvrti dan do dućana da pokušujem koješta. Al očeš, šipak, Stipo! Svit razvuko i šećer i brašno i so i ulje.

Kaže dućandžija, uplašili se da će izbiti rat pa da se obezbedu.

— Ta mani se, kaki rat, Bog s tobom — začudim se.

— Jesi ti čitav, šta divaniš makar šta?

Na to će on meni: — E, moj Stipo, ne znaš ti di živiš! Pa jel ne znaš da je malo falilo da kod nas rat izbije?!

— Ma nemoj mi kazati, a ko bi nas to mogo, na priliku napast — pitam ga.

Vidi čovik s kim ima posla pa prikinu divan. A ja sav zburnit izidem.

Sad nešto študiram kume. Do sad sam uvijek mislio da samo kogod sa strane mož skriviti rat. Il Talijani zbog Trsta i Gorice, il Mađari zbog vojvodine, il Bugari, Albanci i šta ti ja znam ko sve od ti stranski vladara. Tako su nam barem naši ljudi od politike govorili. Al da tako veliku stvar mož zakuvati običan film, pa još s našim domaćim glumcima i što bi rekli iz naše domaće kuhinje, to ni sanjo nisam, a kamoli virovo!

No, sve mi se čini da mi fala Bogu i san na oči dolazi.

Ajd kume, ako ne bude rata, čućemo se oped.

kum Stipa

PRETPLATITE SE NA „GLAS RAVNICE“

Od ovog broja možete se pretplatiti na Vaš list. Godišnja pretplata je 150 dinara.

Uplatite taj iznos na naš žiro račun na posebnu uplatnicu i jedan primjerak sa čitkom adresom pošaljite na adresu naše redakcije.

Ovo je način da Vaš omiljeni list stigne u Vaš dom putem pošte.

APEL DSHV-u

Obraćamo Vam se sa molbom, ako još posle ovih događaja imate snage.

Naime, nad našom etničkom Bunjevačkom grupom nadvili su se crni oblaci, gori već ne mogu biti, a niko ne zna šta učiniti.

Socijalistička partija Srbije pobrinula se (preko nove šifre) da se razdvoje Bunjevci, oni koji se osećaju Hrvati, Hrvati-Bunjevci ili samo Bunjevci. To je teška politička optužba na sve one koji se osećaju kao Hrvati sa ciljem da ih se i politički odvoji od Bunjevaca.

Pored ove propagande gde će sve učiniti da se što manje prijavi u popisu kao Hrvati. Osnivanje nove stranke takođe ima isti cilj razdvajanja iste etničke grupe na Hrvate i Bunjevce, i tako ih nacionalno odvoji, konfrontira i uništi. Postavlja se pitanje kako to sprečiti?

1) Molimo DSHV da osnuje podružnicu za ujedinjenje svih Bunjevaca u cilju spasavanja etničke propasti ove etničke grupe.

2) Napraviti slogan po sadržaju otprilike ovako: Bunjevci kojima je stalo do Bunjevačke etničke grupe bez obzira kako se osećate kao Hrvati, Hrvati-Bunjevci ili samo kao Bunjevci ne dozvolite deobu, a dozvolite očuvanje ove etničke grupe.

Ova podružnica treba da se osnuje do 1. aprila do popisa stanovništva.

3) Ujedinjenje da — razdvajanje ne.

Kamo sreće da se svi osećamo Hrvatima, ali nažalost nije tako.

Zato vas molimo da nam izađete u susret i spasite etničku grupu.

Grupa građana iz Subotice

ČLANOVI PREDSEDNIŠTVA DSHV-a U SPLITU

Split, 24. veljače.

Na poziv direktora HR-Radio Splita prof. Mile Alilovića 23. veljače 1991. god. boravili su u Splitu g. Bela Tonković, predsjednik DSHV-a i g. ing Antun Skenderović, podpredsjednik DSHV-a i poslanik Republičke skupštine. U devedesetminutnoj političkoj kontakt emisiji radio Splita predstavili su slušateljstvu Hrvate u Vojvodini i DSHV. Budući da su slušatelji mogli telefonom postavljati pitanja, razvio se zanimljiv razgovor preko etera. Slušatelji su se posebno zanimali za mogućnosti očuvanja narodnog bića i vlastite kulture Hrvata u Vojvodini.

Navečer istoga dana oni su bili gosti gradonačelnika grada Splita prof. dr Mihanovića na hercegovačkom sijelu.

GLAS RAVNICE — Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. — Glavni i odgovorni urednik: mr *Ivan Poljaković*; Izdavački savjet: *Vojislav Sekelj, Zlatko Romić, Zvonimir Sudarević, dr Ivan Dulić, mr Bela Tonković, dr Milan Bičanić, Stjepan Rendulić*; Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, Trg c. Jovana Nenada 15/III; Tel.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-678-9027 SDK Subotica; Glas Ravnice izlazi mjesečno. Godišnja pretplata je 150 din. Tiska se u 4.000 primjeraka; Slog: **ComType** Subotica, A. Čarnojevića 16; Tisak: „Minerva“, Subotica.